

Zuzana
Kaiserová

KALANDROVA DCERA

VOLVOX GLOBATOR

Zuzana Kaiserová
KALANDROVA DCERA

Copyright © Zuzana Kaiserová, 2018

ISBN 978-80-7511-397-9

ISBN 978-80-7511-398-6 (epub)

ISBN 978-80-7511-399-3 (pdf)

Zuzana Kaiserová
KALANDROVA
DCERA

VOLVOX GLOBATOR

*V sevření volal jsem Hospodina a on mě vyslyšel,
vedl mě na volné prostranství.*

Žalm 118:5

Kapitola 1

Bylo to už dávno, ještě před pařížskou krizí, co elektrárnu na předměstí Charleroi přestavěli na galerii soudobého umění. Pod vysokou konstrukcí měla vznikat i zanikat velká umělecká díla své doby. Počítalo se totiž s tím, že budou natolik rozměrná, že nezbyde než je vytvořit přímo na místě a po skončení expozice zas zničit na znamení toho, že umění pomíjí jako všechno živé.

Hned první instalace sklidila velké uznání. Slavný vlámský umělec vystavěl v potemnělém prostoru továrny bezejmennou ulici belgického předměstí. Aranžmá důvěrně známého podvečera, kdy lidé ve světle výloh spěchají domů nebo kamkoliv jinam. Ta replika byla dokonalá, jenom lidé tam chyběli. A rozsvícený autobus stojící s otevřenými dveřmi napříč přes ulici dával tušit, že se událo cosi nečekaného.

Instalace Apokalypsa, kterou zhlédlo téměř půl milionu návštěvníků, zajistila galerii pravidelný přísun velkých jmen. Elektrárně nastaly zlaté časy. Svět kolem se ale měnil. Chvíli se dokonce zdálo, že nadchází velký dějinný otřes, že řád věcí padne. Že se síly, které dlouho dřímaly pod povrchem, dají do pohybu a živel dějin zas jednou vykročí neznámým směrem. Myšlenka evropské vzájemnosti ale nakonec zvítězila, mračna se rozplynula a starý kontinent se vrátil ke starostem každodenního života.

Také v Elektrárně obnovili provoz v plném rozsahu. Jedna instalace střídala druhou, a byť se i zde projevíly známky únavy a setrvačnosti,

pořád ještě se našli lidé ochotní shromáždit se tu pokaždé, když se některý umělec rozhodl vyjádřit k bezvýhodnosti lidské existence. Místní vernisáže tak nakonec neztratily nic ze své elegance a rafinovanosti.

I teď přešlapovali dobře oblečení muži a ženy pod panely dosahujícími výšky dobrých pěti metrů a obdivovali oblé tvary arabského písma vyvedeného ve stylu graffiti. Nerozuměli tomu, co ta cizí slova znamenají, ale věděli, že se jedná o poezii explicitně sexuální povahy. Jejím autorem byl marocký básník Amir Lafit, dobře vyhlížející mladý muž uhlazených způsobů.

Amir byl vlastně Maročan jen napůl, jeho matkou byla slavná francouzská publicistka a ředitelka oficiální televizní stanice Bonjour, Europe! Isabelle LaFoundaiová, jejíž dům ve čtvrti Etterbeek znali všichni, kdo se těšili jistému postavení.

Amir měl všechny důvody cítit se ve společnosti těchto mužů a žen jako doma, přesto se choval odměřeně, jako cizinec, který je pouze trpěn, i tak si však dokáže zachovat vlastní důstojnost. Poněkud mdle tiskl ruce mužům a s ještě větší lhostejností líbal vysušené tváře matčiných přítelkyň. Opovrhoval jejím světem, čtvrtičními salony, které pořádala, hovory o literárních experimentech vyhořelých spisovatelů a rodinných vinicích v oblasti Grand Cru. Dlouho měl za to, že jsou posledním stadiem rozkladu odcházejícího světa – ale matčin kroužek měl i své mladé frekventanty. Mezi ně patřila také editorka jeho francouzských veršů Tereza Sunderbergová. To ona stála za vznikem jeho poslední, dvojjazyčné sbírky, to ona ho přesvědčila, aby se zúčastnil dnešního podniku.

Teď postávala pod jedním z panelů a s obřadností, kterou přejala od starších příslušníků svého cechu, vyčkávala, až jí bude věnována pozornost. Hezká dívka, řeklo by se, ale co naplat, v Amirových očích to byla duše propadlá konvencím tohoto pokřiveného světa.

„S Amirovými verši,“ zahájila konečně, když se společnost zdvořile odmíkla: „s Amirovými verši jsem se seznámila dřív než s Amirem samotným. Vlastně jsem je četla tak trochu básníkovi na zapřenou. Není to tak, Amire?“ vyhledala očima svého autora. Ten ji však nevnímal.

„Lafit ve svém díle navazuje na tradici nomádské poezie, zároveň ale nezapře, že je skutečným synem Evropy. Setkání s jeho verši je na první poslech drsné, vytváří dojem až nesnesitelného napětí mezi dvěma světy, čtenář ale brzy zjistí, že si zde tyto světy vlastně podávají ruce a že na pozadí Amirovy brutální poetiky vzniká existenciální most. Ano, Amir buduje most, buduje vztah mezi dvěma velkými civilizacemi a já zvu všechny, kdo se po něm chtějí vydat, aby se nebáli, protože pevně drží. Amire?“

Ted' bylo na básníkovi, aby přečetl několik svých veršů. Amir si odkašlal, zavřel oči a v jazyce, který se naučil až v jazykové škole, který si však přesto přisvojil i s jeho chraplavým fatalismem, recitoval verš po verši. Pak se uklonil a skromně ustoupil do pozadí. Obecenstvo zatleskalo. A protože autor odmítal přednášet svou poezii v jiném jazyce než v arabštině, musela nyní Tereza přečíst jeho verše také francouzsky. Záměrně sice vybrala takové, které obsahovaly jen minimum explicitních výrazů, i tak si ale musela dodat odvalu. Upnula tedy svůj zrak k těm několika řádkům a s mírou vážnosti, která korespondovala s jejím vztahem k Amirovu dílu, předčítala:

„Těžko se, má matko, těžko se odpouští,
že jsi mě, jak jiné, nevrhla na poušti.
Chodím teď po městě, sám jsem si stínem,
tebe i sebe chci otrávit plynem.“

Obecenstvo znovu ocenilo Amirovy nesmlouvavé verše. Dokonce i Terezin manžel Robert vlažně zatleskal. Jen jeden muž, jehož Tereza neznala, se nepřipojil k všeobecným projevům uznání. Sundal si

brýle, promnul oči, a i když mu Tereza do tváře neviděla, neuniklo jí, že zakrývá smích.

„Nelíbily se vám Amirovy verše?“ oslovila ho o něco později.

Pečlivě si ji prohlédl – v ničem nevybočovala z dlouhé řady snaživých studentek literárních věd, které znal. Nenáviděl je. Nedokázal jim odpustit, jak svou urputností a pudově podmíněným sklonem k nápodobě zničily obor, který miloval.

„Naopak,“ řekl, „skvěle jsem se bavil.“

Znovu si sundal brýle a začal je důkladně čistit cípem košile. „Možná bych se dokázal lépe ovládnout, kdyby vedle mě nestála umělcova ctihodná matka, která se tak vážně provinila a nyní má být po zásluze potrestána,“ poznamenal a s přimhouřenýma očima si proti světlu prohlížel dioptrická skla: „Byla ale očividně dojatá, a to je hlavní.“

Tereza se ještě jednou podívala na toho zvláštního hosta – byl to poněkud zavalitý starší muž téměř bez vlasů. Svrastělé čelo a výrazné brýle, které teď důkladně očištěny znovu seděly na jeho příliš drobném nose, mu dávaly přísný až nepřijemný výraz.

„Amir sděluje intimní zkušenost svého národa, lidí, kteří stojí na pomezí dvou světů,“ pokusila se o protiofenzivu. Cizinec však jen pokrčil rameny a rozhlížel se kolem, jako by hledal zábavnější společnost.

„Ale chápu vás,“ pokračovala, „Amirova poezie není pro každého.“

Muž se znovu zajíkávě rozesmál. „Naopak,“ řekl, když konečně ovládl svůj nepřijemný smích: „jsou to velmi líbivé verše, madam. Ale aspoň že se rýmují, nesnáším volný verš.“

„Takže poslední obhájce rýmu na kontinentě? Moc mě těší, pane.“

„Gerard Gaston,“ představil se.

S překvapením se na něj podívala: „Profesor Gerard Gaston?“ ubezpečila se. Dobře znala jeho práce, obdivovala je. Vyznačovaly se podle ní až neuvěřitelnou schopností jít pod povrch věcí, vyslovit

to, co bylo dosud nevyřčeno, postřehnout souvislosti, které jiným zůstaly utajeny. „Působíte ještě v Heidelbergu?“ optala se.

„Byl jsem povýšen, přednáším teď ve Štětíně. Copak jste neslyšela o našem skvělém institutu jazykovědy?“

Tereza zdvořile přitakala. „A co máte proti volnému verši, pane profesore? Ani staří Řekové přece nepoužívali rým v pravém slova smyslu, docela jim postačil přirozený rytmus jazyka.“

Gaston sraštil čelo, lehce se sklonil, aby si Terezu změřil přes horní obroučky brýlí, a znovu si je usadil na temeni nosu. Prohlédl ubohý pokus mladé dívky pochlubit se svým rozhledem. „Nechceme teď přece začít debatu o íonském dialektu. Řekové byli ubozí egomani, snad ještě horší, než jsme my. Rým člověka alespoň donutí vystoupit ze své vlastní pitomé omezenosti a vymyslet něco smysluplného. Což se Amirovi bohužel nepodařilo.“

„Křivdíte mu,“ pocítila Tereza znovu povinnost zastat se svého autora. „Trpí endogenní depresí,“ řekla.

Gaston se zatvářil zkroušeně – jako by proklínal osud za to, že ho vrhl do náruče tohoto jalového stvoření. „Ani sebelepší deprese z vás básníka neudělá, mladá dámo,“ povzdechl si. „Potřebuju si zapálit. Kouříte?“

Tereza zavrtěla hlavou.

„V čím větší mizérii člověk žije, tím víc se bojí umřít. Není to tak?“

Vyšli na terasu, odkud byl výhled na rušnou křižovatku, hlavní tah na Brusel a řadu rozsvícených krámů a tureckých restaurací. Profesor si zapálil.

„Takže Amirova poezie vás nezaujala,“ přerušila Tereza nepřijemné mlčení.

„Nebavme se už o tom chudákovi. Odkud jste?“ zeptal se profesor.

„Z České republiky.“

„Hohó!“ zvolal nadšeně Gaston. „Vidím, že mám co do činění s reakčním živlem. Jsem nerad poslem špatných zpráv, madam, ale

obávám se, že útvar, se kterým se identifikujete, už neexistuje. Takže odkud? Z Prahy?“

Ano, tam se Tereza narodila a prožila své dospívání, Prahu také obvykle nazývala svým domovem, teď ale, snad aby udělala na profesora lepší dojem, prohlásila, že pochází z Vysočiny.

„Vysočina,“ zopakoval profesor to slovo – či spíše dvě slova, protože Tereza použila francouzský výraz pro náhorní plošinu, s nádechem zvláštní osudovosti. „To je teprve ta pravá poezie pro moje uši. Vidíte, jak málo dnešnímu člověku stačí? A básníci pořád touží mordovat své matky. Jezdíte tam?“

Tereza už nestačila odpovědět. Ve dveřích se objevil její muž Robert Sunderberg a nedůvěřivě si profesora prohlížel. Svě ženě často vyčítal, že ho ve společnosti svých známých nechává samotného. Často ho měli za příslušníka tajné policie, jejíž členové z bezpečnostních důvodů infiltrovali veřejná shromáždění.

„To je profesor Gaston,“ představila je Tereza. „Seznamuje mě se svými námitkami k Amirově poetice.“

Profesor se opět zakabonil: „To ona tady pořád začíná s nějakým Amirem, mně osobně je ten Arab lhostejný. Něco mě na těch lidech odpuzuje, a za boha nemůžu přijít na to, co to je. Snad nějaká jejich potlačovaná sexuální úchylka pocházející ještě z předislámského období. Co myslíte, může na tom něco být?“ obrátil se na Roberta.

Tereza sebou trhla a také jejímu muži chvíli trvalo, než si uvědomil, co se právě stalo. „Můžete to zopakovat?“ požádal ho. „Anebo ne, raději ne. Takhle můžu alespoň předstírat, že jsem vás neslyšel.“ Pak se obrátil na svou ženu: „Pojedeme,“ řekl jí. „Domů je cesta dlouhá a já ani ty si nemůžeme dovolit vrátit se dneska příliš pozdě.“

„Tak sbohem, mladá dámo,“ rozloučil se profesor. „A zajed'te někdy na Vysočinu, v tomto ročním období tam přece musí být obzvlášť kouzelně,“ řekl a očima zavadil o Roberta, jako by snad ta poznámka patřila víc jemu než Tereze.

Kapitola 2

Večírek už tak jako tak netrval příliš dlouho. Amir odešel ještě před koncem programu a ostatní také spěchali domů. Do hlavního města to sice bylo jen asi padesát kilometrů, ale protože se digitální systém hraničního přechodu Walport před několika dny zhroutil, zastavovali policisté vůz za vozem a kontrolovali doklady. Cesta trvající běžně jen pár desítek minut – digitální brána zvládla ztotožnit cestující, aniž narušila plynulost provozu – se tak protáhla na několik hodin.

Bylo až s podivem, jak snadno si obyvatelé Evropy zvykli na nové pořádky. S jakou samozřejmostí se podrobili kontrolám, omezením a věčnému čekání. V dopravních kolonách ale zákony lidské přizpůsobivosti neplatily.

Stávalo se stále častěji, že řidič vězící už několik hodin na dálnici napadl jiného řidiče třeba jen proto, že ten na něj civěl ve zpětném zrcátku. Nedávno dokonce došlo k tomu, že se skupina mužů vyzbrojila klíči na výměnu pneumatik a zaútočila na příslušníky pohraniční kontroly.

Evropská komise, znepokojená takovými výlevy násilí, si nechala zpracovat kvalitativní výzkum agresivního chování řidičů a došla k zajímavým poznatkům. S agresí v kolonách se ve větší míře potýkali starší muži pamatující ještě zvuk spalovacího motoru a otevřené hranice.

Robert Sunderberg nebyl klasickým příkladem člověka ohroženého syndromem uvězněného řidiče. Byl velkým fanouškem elektromobilismu a vzhledem ke svému povolání, které vykonával

s příkladným vnitřním zápalom, mohl být jen stěží nazván schengen-nostalgikem, jak se říkalo lidem, kteří se doposud nesmířili s uzavřením regionálních hranic. Přesto i on špatně snášel dopravní kolony. Jeho čas byl příliš vzácný, příliš věcí na něm záleželo, než aby mohl nečinně trávit hodiny za volantem. Ještě hůř však nesl porušování pravidel, a tak přestože měl možnost pořídit si pro cestu do Charleroi oprávnění k jízdě v pohotovostním levém pruhu, nevyužil ji, protože cestoval v ryze soukromé záležitosti. Teď mu tedy nezbývalo než zpomalit a poslušně se zařadit na konec fronty. „Prosím tě, kdo ho pozval?“ obrátil se v tu chvíli na svou ženu.

Tereza věděla, že dříve či později přijde na přetřes profesora více než nekorektní poznámka související s Amirovým původem. Jistě, i ona jí byla znechucena, zřídka však mohla se svým mužem soupeřit v míře občanského znepokojení. „Nevím,“ pokrčila teď rameny. „Asi někdo z nakladatelství.“

Terezina lhostejnost Roberta neuklidnila, naopak. Její laxní postoj v některých principiálních otázkách ho dokázal vždy znovu vyvést z míry – považoval ji za sofistickou ženu oddanou evropským hodnotám, nejspíš se na ní ale přece jen podepsal fakt, že pocházela z části kontinentu, kde tyto hodnoty nikdy zcela nezakořenily. „A tobě nevadilo, co říkal?“ obrátil se na ni.

„Jistěže ano,“ zvolila smířlivý tón. „Bylo to nevkusné.“

„Nevkusné?“ vybuchl Robert. „Ten člověk pronese takovou neohrabanost a tobě vadí jen to, že se prohřešil proti obecnému vkusu. Víš, kolik životů, kolik energie, kolik peněz stálo tohle křehké příměří? Na jak tenkém ledě se tu pohybujeme? Stačí škrtnout sirkou a znovu to celé bouchne. Vážně chceš znovu roztočit spirálu násilí?“ obořil se na ni Robert.

„Já vím, Roberte, já vím,“ povzddechla si Tereza.

„Řeknu ti, co bychom měli udělat. Měli bychom ho nahlásit, alespoň by si vzal poučení. Zítra mám ten pohovor. Nenapadlo tě,

že je to celé nějaká policejní provokace? Podotýkám, že oprávněná, vzhledem k některým tobě známým okolnostem.“

„Začínáš být směšný,“ upozornila ho Tereza a pustila rádio, aby zjistila, jak dlouho se čeká před Walportem.

Hlasatel právě seznamoval posluchače s možným vývojem fotbalového zápasu Valonska proti Severnímu Porýní – Vestfálsku. Valoni nebyli favority chystaného utkání, protože na hřiště nemohl nastoupit jejich klíčový obránce. Sportovní komentátor chvíli rozebíral možné dopady této nepřízně osudu, nicméně přislíbil posluchačům napínavou podívanou a vrátil slovo do studia. Následoval přehled takzvané bezpečnostní situace. Tereza nechápala, jaký má význam stále dokola opakovat, že nikdo nevyhodil nic do vzduchu a všechna letiště a nádraží normálně odbavují cestující. Už se chystala rádio vypnout, zadržel ji ale moderátorčin sonorní hlas.

„Dnes v odpoledních hodinách,“ oznamovala hlasatelka, „došlo na pražském Masarykově nádraží k teroristickému útoku. Šest lidí zemřelo, v nemocnici je dalších dvanáct zraněných. Za okamžik se spojíme s naším zvláštním zpravodajem, který je přímo na místě,“ slíbila.

V autě manželů Sunderbergových zavládlo mlčení. Stejně mlčení, které v minulosti přeče jen už dost vzdálené dolehlo na každou evropskou domácnost, když se dozvěděla o útoku ve svém bezprostředním okolí.

Mír v Evropě trval patnáct let, lidé už dávno ztratili schopnost absorbovat kdysi všudypřítomné násilí, vrátili se do ulic, do kaváren, na fotbal. A teď znovu udeřili, tak jako na počátku, a ještě k tomu v Praze, v místě, které terorismus vlastně nepoznalo. Tereza se s úzkostí podívala na svého muže.

„Zatracená práce, můžete se pohnout?“ zaklel Robert a dlouze zatroubil. „Kde mám telefon?“ zeptal se. „Co chvíli mi budou volat z ústředí.“

Ve studiu se vrátili k událostem z Prahy. „Thierry, pověz nám, jaká je situace přímo na místě?“ pobízela moderátorka zvláštního zpravodaje.

„Praha je událostmi otřesena,“ sděloval Thierry. „Je to čin, který možná opět pozmění kulisy starého kontinentu. Až doposud byla Praha považována za bezpečnou zónu, což se teď možná změní.“

„Thierry,“ přerušila ho Claudie, „jeden ze svědků výbuchu dosvědčil, že pravděpodobný pachatel těsně před explozí zvolal: Pravda vítězí! Je to skutečně tak? Čí je to vlastně heslo a co by mohlo znamenat?“

„Ano, Claudie, děkuji za doplnění,“ pokračoval Thierry vzrušeně. „Je to tak, jak říkáš, tuto skutečnost potvrdilo několik svědků činu. Pravda vítězí je heslem takzvaného českého reformátora Jana Husa, které později přejal muž, jehož jméno nese Masarykovo nádraží. Pachatelé svůj čin evidentně promýšleli do nejmenších detailů. Zatím jsou to jen spekulace, které pocházejí z evropských bezpečnostních složek, hovoří se však o tom, že tentokrát nešlo o takzvaný islámský teror, že se mohlo jednat o čin křesťanských fundamentalistů.“

Claudie se nezdála být Thierryho sdělením nijak vyvedená z míry. „Možná by bylo dobré posluchačům přiblížit, oč jde,“ napadlo ji.

„Pachatelé nejspíš pocházejí z českého regionu Vysočina, který leží asi sto kilometrů na východ od Prahy. Tento region patří k nejproblematičtějším vůbec, samozřejmě pokud nehovoříme o takzvaném Svobodném Polsku. Vládne tu de facto anarchie a ta dává bujet křesťanskému náboženskému fundamentalismu.“

Claudie zdůraznila, že by se v takovém případě jednalo o první čin křesťanských teroristů pocházejících odjinud než z již zmíněného regionu takzvaného Svobodného Polska, a zeptala se Thierryho, jak je možné, že na Vysočině mohou působit křesťanské skupiny.

„Obávám se, že Brusel tento region, nebo lépe řečeno jeho severozápadní cíp, oblast Železných hor, podcenil. Muž stojící neformálně

v čele této oblasti, Alexander Royth, sám vzešel z útrob evropské politiky. Je to zvláštní, velmi temná postava, kterou obestírá stín korupce,“ dodal Thierry.

Rozloučil se a slova se ujala opět moderátorka. „Jako první se k teroristickému útoku vyjádřil komisař pro bezpečnost Hans Riesel. Řekl, a teď cituji, že tento útok byl zákeřnější než jakýkoliv jiný, protože mířil přímo do srdce každého Evropana.“

Tereza se podívala na Roberta: „Co to je za nesmysl?“ zeptala se ho, jako by snad on nesl za tu zprávu nějakou zodpovědnost. Robert zarytě mlčel. I jeho zaskočila informace o křesťanském teroru. Nedávno sice absolvoval školení zabývající se bezpečnostními riziky křesťanského fundamentalismu, ale pokládal ho spíš za záležitost předběžné opatrnosti.

„Musím zavolat otci,“ prohlásila Tereza rezolutně.

Robert se zadíval před sebe – nastal jeden z těch problémů, jejichž řešení bylo nad jeho síly. „To nepřichází v úvahu, Terezo,“ řekl co možná nejkliidněji. „Sama jsi dala souhlas s tím, že ti napíchnou telefon.“

„Tak od tebe z kanceláře,“ nedala se Tereza. „Blokovaným hovorem. Říkal jsi, že ty jsou stoprocentně bezpečné,“ navrhovala, byť si byla vědoma, že Robert na něco takového nikdy nepřistoupí.

„A co matka? Nechceš zavolat jí? Za chvíli budou mít v Ontariu ráno,“ pokusil se Robert zatáhnout za záchrannou brzdu.

„To je poslední člověk na světě, kterému by se otec s čímkoliv svěřil,“ namítla Tereza.

„A ta sousedka?“ napadlo ještě Roberta.

„Paní Paulusové jsem se už víc jak rok nedovolala. Buď vymyslíš, jak to udělat, nebo prostě zvednu telefon a zavolám mu sama,“ prohlásila rezolutně. Robert znal svou ženu až příliš dobře. Věděl, že nemá smysl jí odporovat.

Kapitola 3

Tereza s Robertem bydleli v části města přezdívané Nový Brusel. Na troskách čtvrti Molenbeck vyrostly už před lety vysoké domy pod zesílenou ochranou, které se postupem času staly soběstačnými malými centry. Kdo neměl povinnosti ve městě, málokdy opouštěl dobře strážené zdi svého kondominia. Sousedé, a hlavně sousedky, trávili dlouhé dny na prosklené terase v posledním patře a zapřádali hovory o čemkoliv, co ještě dokázalo vzbudit nějaké emoce.

Sunderbergovi nepatřili k účastníkům sousedského grilování ani k frekventantům koktejlových večírků na střeše domu. V domě neznali téměř nikoho, až na jednoho Roberta známého z tělocvičny, někdejšího bubeníka metalové skupiny Go for Your Death, Wolfganga Heidela, který se na stará kolena stal producentem bývalých rockových hvězd.

Seznámili se v době, kdy Robert krátce proslul jako celebrita boje proti terorismu. Wolfgang choval doposud naději, že se od něj jednou dozví, kdo a jak skutečně řídí běh tohoto světa. Tak jako mnoho jeho současníků byl přesvědčen, že věci jsou jinak, než se zdají. Byl však zároveň mužem taktu a nikdy nezavedl řeč směrem, odkud vycítil rozpaky či odmítnutí. Když se Wolfgang s Robertem potkali, mluvili o fotbale. Slibovali si, že spolu budou letos sledovat evropské mistrovství – Wolfgangovo domácí kino nabízelo více než důstojný fotbalový zážitek. I přesto teď Wolfganga překvapilo, když

se před začátkem prvního poločasu ve dveřích jeho bytu Robert objevil s dvěma lahvemi piva.

„Výborně!“ uvítal ho přátelsky, byť poněkud rozpačitě – byl jen v županu a uvědomoval si, že všechna ta tetování a šperky, kterými kdysi odvážně ozdobil své tělo, působí v tomto aranžmá komicky.

Nezdálo se však, že by Roberta Wolfgangův zevnějšek vyvedl z míry. Na to, že přišel sledovat fotbal, vypadal trochu ustaraně, i tak si ale otevřel pivo a zapadl do Wolfgangova pohodlného křesla.

Hra ještě nezačala, už teď však bylo jasné, že všechny ty zesilovače, subwoofery a skvělé rozlišení dokonale zprostředkují atmosféru z nového bruselského stadionu. Místa, kde se už dva roky odehrávaly všechny zápasy evropské fotbalové ligy.

Na obrazovce se objevila oblíbená zpěvačka Alison T. a čekala, až bude moci zahájit hru. Bývala to rozpustilá mladá dívka, kterou před pár lety někdo vyfotografoval, jak vycpává na pláži jen v bikinách. Musela zaplatit pokutu a několik let nesměla veřejně vystupovat, teď ale dostala šanci na druhý začátek a cudně zahalená, jak se patří, byla připravená se jí chopit.

„Je chudák úplně mimo,“ poznamenal zasvěceně Wolfgang. „Byli za ní tajný, že se na ni někdo chystá. Chtěla to úplně odpískat, ale tohle je holt branže, která nedává nikomu na vybranou,“ povzdechl si.

Óda na radost skončila v jakémsi velkolepém vzmachu zpěvaččiných možností a Alison T. teď s očividnou úlevou zdravila fotbalové fanoušky. Zápas mohl začít. Rozhodčí pískl a hráči se chopili míče s prvotní, ještě trochu zdráhavou vervou.

U dveří Wolfgangova bytu znovu zazvonil zvonek. Byla to Tereza. „Není tu Robert?“ zeptala se a dřív, než stačil Wolfgang odpovědět, se vmáčkla dovnitř. Wolfgang ji uvítal přátelsky, přestože ještě starosvětsky věřil, že fotbal je výhradní záležitostí mužů a přítomnost ženy nemůže nijak přispět k prožitku ze hry. I tak ale nabídl Tereze křeslo a ona ho s díky přijala.

Hra stagnovala. Hráči se nedokázali hnout ze středu hřiště, posílali míče do autu a ani jednomu klubu se nedařil průnik soupeřovou obranou.

„Nemáte hlad?“ zeptala se Tereza.

„Podívej se do ledničky, co tam najdeš, je tvoje,“ řekl Wolfgang, aniž spustil oči z beznadějně hry.

Tereza ale měla chuť na něco teplého.

„Pan Lu Wong bude mít ještě otevřeno, tak tam zavolej,“ pobídl ji Robert. Ani on, ani Tereza u sebe však neměli telefon. Wolfgang ochotně nabídl ten svůj.

„Vezmi si to ale vedle, zlato, jestli tě můžu poprosit,“ požádal ji Robert.

Potichu za sebou zavřela dveře kuchyně a vytočila číslo. „Voláte mimo teritorium Brusel hlavní město, váš hovor bude monitorován,“ oznámila spojoatelka. „Zvolte kód jazyka, ve kterém budete hovořit.“

Tereza sklouzla očima po zavřených dveřích a zadala dvoumístnou volbu. Telefon začal vyzvánět. Poprvé, podruhé, znovu a počtvrté. Prázdnota otcova venkovského stavení se s každým dalším zazvoněním starého přístroje na jeho psacím stole stávala zřetelnější. Nahrála krátký vzkaz a zavěsila.

„Promiň, Wolfgangu,“ omlouvala se, když se vrátila do obývacího pokoje, „nevím, jak se s tím tvým telefonem zachází, asi jsem ti omylem vymazala historii hovorů.“

„To je v pořádku,“ mávl rukou Wolfgang.

Robert se na ni tázavě podíval.

„Nebrali to,“ řekla Tereza.

„To přece není možné,“ zatvářil se Robert vážně.

„Je to tak. Nikdo tam není.“

Kapitola 4

Manželé Sunderbergovi se pomalu ukládali ke spánku, když na Terezině nočním stolku zazvonil telefon. Nebyl to však její otec, jak doufala, nýbrž – jak se dalo předpokládat – Isabelle LaFoundaiová, Amirova matka. Pozdní telefonáty stárnoucí socialistky, která o samotě holdovala alkoholu, se stávaly běžnou součástí pokročilých večerů mladého manželského páru.

Když zazvonil u Sunderbergových před půlnocí telefon, věděl Robert už předem, co se stalo. Buďto Amir udělal něco, co neměl, nebo neudělal něco, co měl. Anebo se Isabellin starý přítel Amadeo Mezieres dopustil nějaké další intriky, která měla Isabell odstranit z postu televizní ředitelky a jeho instalovat na uvolněné místo. Byli i tací, kteří si kvůli Isabelle navečer vypínali telefon, to by ale Tereza považovala za svatokrádež.

„Doufám, že jsem tě nevbudila, miláčku,“ pozdravila ji Isabelle zastřeným hlasem a zamířila rovnou k věci: „Mluvila jsi dnes s Amirem?“ zeptala se.

„Prohodili jsme jen pár slov,“ řekla Tereza.

„Tak to jsi ta šťastnější z nás dvou,“ posteskla si Isabelle. „Se mnou za celý večer nepromluvil.“

Isabelle patřila ke generaci žen, které ještě toužily stát se matkami. A které se dokonce uchylovaly k poněkud staromódním postupům, co se početí týče, byť samozřejmě už nepočítaly s tím, že by se zploditel, ten nevypočitatelný faktor, mohl stát součástí

života jejich potomků. V případě Isabelle LaFoundaiové se jednalo o tkalce uměleckých koberců z Marrákeše. Dlouho to vypadalo, že po něm Amir nezdědil víc než zajímavé příjmení a pronikavě hnědé, melancholické oči. Jak ale dospíval v muže, objevily se problémy. Na jistou dobu propadl hašiši a dalším dekadentním koníčkům arabské vyšší třídy. Když později zjistil, že je básníkem, Isabelle se ulevilo – tedy až do chvíle, než si jeho verše přečetla. Šéf malého nezávislého vydavatelství, který měl na jednom z Isabelliných kanálů vlastní show, jí však vysvětlil, že každé dobré verše bolí – jen tak lze proniknout pod povrch věcí. A tak byla povolána Tereza Sunderbergová se svou teorií o nomádkém dobývání prostoru. Vše spělo ke šťastnému vyvrcholení, nedávno však Amir na dva měsíce zmizel, a když se vrátil, jeho vlastní matka ho nepoznávala. V krásných smutných očích se usadila tvrdost, kterou nedokázala pochopit, a čím více ho zahrnovala láskou, čím naléhavěji ho žádala, aby se jí svěřil, tím víc se jí vzdaloval.

„Víš,“ povzddechla si teď, „mám dojem, že je to opravdu celé absence mužské role v jeho životě. Blízkovýchodní muži ji prožívají velmi silně a Amir si vypěstoval odpor ke všemu feminnímu.“

„A co ten psychoterapeut, který se zaměřuje na posílení mužského ega? Ten má přece vynikající výsledky,“ opáčila Tereza.

„Taky jsem do něj vkládala velké naděje – kdybys viděla, kolik si za to bere. A jedna kolegyně, která u něj měla syna, říkala, že ten člověk je hotový poklad. Ale teď mám pocit, že ta terapie jen přispěla k tomu, že se mi Amir odcizil,“ posteskla si Isabelle a na chvíli se odmlčela. „Víš, Terezo,“ ztišila náhle hlas, „někdy si říkám, jestli se nezačal přiklánět k náboženství.“

„To snad ne,“ utěšovala ji Tereza. „To bychom přece poznaly,“ snažila se ji uklidnit. Nechtělo se jí zabředat do hovoru, který ji mohl připravit o dobré dvě hodiny spánku. „Být tebou, nechala bych věcem volný průběh,“ doporučila.

„Jistě, možná je to opravdu jen moje paranoia. Doufejme,“ odpověděla Isabell trochu dotčená, že jí Tereza nechce dělat společnost. „Myslela jsem, že dnes budu nejšťastnější ženou na světě, a místo toho se mě zmocňují obavy. Ale takový už je úděl nás matek,“ řekla a zavěsila telefon.

Kapitola 5

Následující den se měl stát významným okamžikem v životě úspěšného mladého páru. Tereza se chystala obhájit svou disertační práci a Roberta čekal poslední krok, aby stanul v čele Evropské bezpečnostní agentury, nové bezpečnostní složky, která měla nahradit všemocný Europol. Ten se v dobách kulminující politické krize vyvinul v plnohodnotnou tajnou službu s širokými pravomocemi. Přesto, nebo spíš právě proto bylo třeba, aby novou Evropu hlídala zbrusu nová agentura. Agentura, jejíž pověření bude přesně definováno zákonem. Už žádné domovní prohlídky bez soudního příkazu, žádné plošné odposlouchávání, ESA měla převzít agendu Europolu, byť velmi pozvolna, aby Evropu neohrozilo bezpečnostní vakuum. Bylo více než symbolické, že se unijní představitelé chystali do čela této organizace postavit mladého Holanďana, kritika jakéhokoliv zneužívání moci, který se ještě před krizí proslavil v boji proti terorismu.

Robert Sunderberg skutečně patřil k několika málo vysoce postaveným důstojníkům Europolu, kteří kritizovali obcházení zákona a zneužívání zpravodajských informací. Neváhal nahlásit svým nadřízeným například to, že jeho nejbližší kolega a rodinný přítel Pierre LeFin nechal svými agenty sledovat otcovu přítelkyni, kterou podezíral z nevěry.

Pierre mohl v Europolu nakonec zůstat, byl nenahraditelný, a chvíli to dokonce vypadalo, že celá aféra uškodí spíš Robertovi, ale pak se stalo něco, co učinilo jeho pozici neotřesitelnou. Robert v civilu, přímo na letišti, paralyzoval sebevražděného atentátníka. Odlétal

právě do Berlína na konferenci, když si všiml muže, který se blížil k bezpečnostní přepážce. Na první pohled nevypadal nijak podezřele, ale Robert disponoval tím, čemu se říká šestý smysl. Došel klidně až k němu, strhl mu sako k loktům a zkřížil mu ruce za zády. Pak zavolal letištní ostrahu, aby muže odzbrojila.

Sám Pierre LeFin se tehdy postaral o to, aby se scéně, kterou zachytila bezpečnostní kamera, dostalo publicity. Prý proto, aby se vylepšila pošramocená pověst nepopulární tajné služby. Z Roberta se stala celebrita boje proti terorismu, jenže ta sláva měla i svou odvrácenou tvář – Robert se dekonspiroval a zdálo se, že bude muset Europol opustit. Příběhu se však ujal Isabellin předchůdce v čele televizní stanice Bonjour, Europe! a Roberta čekalo povýšení. Stal se šéfem odboru zvláštních činností a připsal si na své konto řadu dalších úspěchů.

Dnes se měla jeho kariéra posunout ještě o kousek dál. Robert, jediný kandidát na post šéfa nové agentury, neočekával žádné komplikace. Byla tu vlastně jen jedna věc, která mohla stát v cestě jeho kariérmu postupu: existence tchána odsouzeného na čtyři roky domácího vězení v souvislosti s porušováním Zákona proti zvyšování napětí ve společnosti.

Robert samozřejmě nahlásil svým nadřízeným, včetně komisaře pro bezpečnost Hanse Riesela, s jakým problémem se v rodině potýká. Dověděl, že on ani jeho žena se s tchánem pro názorové neshody už léta nestýkají, a dodal kopii Terezina dotazníku B6. Komisař tehdy Roberta přátelsky ujistil, že za svého tchána nenese a ani nemůže nést žádnou zodpovědnost. Roberta však znepokojila včerejší zpráva o teroristickém útoku – ještě nedokázal plně pochopit, jaký dopad bude mít ta nepříjemnost na jeho kariéru, měl však neblahé tušení, že se ho dotkne. V opačném případě by ho přece včera zavolali z ústředí – ale snad se ho jeho kolegové jen snažili chránit, aby v předvečer svého velkého dne nemusel řešit operativní záležitosti.

Zasedací místnost komisaře pro bezpečnost, ve které teď Robert vyčkával na příchod Riesela i šéfa celé Komise Thomase Vaughta,

byla citlivě zrekonstruovaná v duchu devadesátých let dvacátého století. Robert se posadil ke skleněnému osmihranu, vdechoval vůni čerstvě vysátého koberce a zaujatě sledoval, jak si kapky lehkého deště hledají cestu po okenní tabuli.

„Dáte si něco k pití, pane Sunderbergu?“ vyrušila ho Rieselova sekretářka. „Kávu? Čaj?“

„Úplně si vystačím s vodou z vodovodu,“ usmál se Robert. Cítil se v dobré formě.

Dveře se brzy otevřely a do místnosti vstoupil šéf Evropské komise Vaught. Odměřeně odpověděl na Robertův pozdrav a s pohledem plným očekávání se obrátil zpátky ke dveřím. Do nich vběhli tři francouzští buldočci a nekoordinovaně se rozutekli po místnosti. Vaught je třesoucima se rukama – Parkinsonovu nemoc mu diagnostikovali v poměrně mladém věku – vykázal do prostoru pod stolem, ale psi zřejmě neměli ve zvyku ho poslouchat. Šéf Komise se shovívavě pousmál a podíval se na Roberta. Také Robert se usmál, věděl, že Vaught vyžaduje, aby se jeho psům věnovala pozornost podobná té, jakou prokazujeme malým dětem.

Předzdívalo se mu Malý Oktavián. Byl totiž stejně jako někdejší římský císař prasynovcem politika, který vyvedl Evropu z chaosu. Na rozdíl od skutečného Oktaviána byl však mladý Vaught mužem bezzubým – spíš než bystrým úsudkem a vůlí k činu se mohl pochlubit dlouhou řadou státních vyznamenání, honorárních titulů a čestných občanství. Skutečným Oktaviánem byl někdo jiný. Byl jím Hans Riesel – muž, na něhož se teď čekalo. Ve chvíli, kdy vešel do místnosti, zasunula sekretářka dveře. Jeho čas se počítal na minuty.

Komisař pro bezpečnost Riesel byl už šedovlasý muž, jehož nedůvěřivé oči neustále těkaly po místnosti. Když na to přišlo, uměl se hurónsky smát, brzy však jeho úsměv ztvrdl v nepříjemné grimase, která mu za ta léta vyryla podél brady hlubokou vrásku. Disponoval řadou talentů a v oblastech, ve kterých nevynikal, si neváhal nechat

poradit. Tak se například říkalo, že zaměstnává několik novinářů a jednoho významného spisovatele, aby sepišovali projevy, které on pak s velkým zanícením pronášel na veřejnosti. Veřejná gesta, to byla Rieselova silná parketa. To on se slavně rozplakal uprostřed projevu k matkám obětí atentátu na jednu základní školu, až ho musely samy začít utěšovat.

Ted' vstoupil do zasedací místnosti s vítězoslavným úsměvem. Chlapácky potřásl Robertovi rukou a poplácal ho po rameni, jednoho z Oktaviánových psů podrbal za uchem a hodil mu sušenku, kterou si zvlášť pro tyto příležitosti schovával v náprsní kapse. Pak si pečlivě utřel ruku kapesníkem a posadil se ke stolu.

Jako poslední vešla Julie Buissotová, komisařka pro regiony. Po starší Francouzka, která, ač působila dojem právě opačným, zde byla pouze do počtu. Posadila se, položila na stůl trs karet, které ji opravňovaly ke vstupu do mnoha vyhrazených zón, přehodila nohu přes nohu a upravila si vlasy. Jednání mohlo začít.

„Hans mě dlouze přesvědčoval,“ zahájil Vaught nepřirozeně vysokým hlasem, „že jste jediný, kdo může zastřešit organizaci, od které očekáváme tak mnoho. Jste prý skvělý operatívec, máte fantazii, znáte práci v terénu, skvěle vytyčíte strategii protivníka a odhalíte jeho slabá místa. A já jsem Hansovi říkal: To všechno je v pořádku, ale my hledáme především stratéga,“ začal zeširoka.

Sunderberg mu nebyl ani trochu sympatický. Na rozdíl od většiny lidí z evropských struktur pocházel z prostých poměrů – Robertova matka byla učitelka, otec obyčejný řidič autobusu. Odtud nejspíš pramenil jeho pověstný sociální cit, kterým si získal nenápadnou armádu bezpečnostních pěšáků. Na druhou stranu se však Robert nerozpakoval udat vlastního, vysoce postaveného přítele. Ve Vaughtových očích zkrátka nebyl víc než fanatikem, jedním z těch nepřijemně ambiciózních selfmademanů, kteří se nedostatky ve vlastním rodokmenu snaží zakrýt přehnanou horlivostí. Proč vybral Riesel

právě jeho? Jako pokaždé, když nechápal logiku Rieselových kroků, pocítil Vaught neklid.

„Dovolím si trvat na tom,“ promluvil Riesel, „že Sunderberg je skutečně mužem, kterého hledáme. Nebude se bát upozornit na to, když uděláme chybu, když se až příliš vzdálíme od cíle, který jsme si vytyčili. Takových lidí, jak sám víš, moc není, Thomasi.“

„My děláme nějaké chyby?“ zeptal se Vaught, aniž přestal sledovat svého psa, který se mu třel o kalhoty.

„Ano, Thomasi, děláme. A budeme je dělat. A právě proto potřebujeme Roberta, člověka s jasnou vizí a čistým štítem.“

Vaught se marně pokoušel ovládnout třas, který se ho zmocnil pokaždé, když se rozrušil, a upřel svůj zrak na Roberta: „Můj strýc a dobrý přítel říkával: Mnoho mužů má vize, málokterý je ochoten za ně nasadit život.“

Riesel si odkašlal – nesnášel Vaughtův zvyk opakovat citáty svého legendárního strýce. Dřív než stačil cokoliv říct, však vstoupila do jejich rozhovoru Julie Buissovová, která nabyla dojmu, že právě na dešlá chvíle prohlásit něco zásadního: „Hledáme především člověka, který projektu Nové Evropy bezpodmínečně věří.“

„Jistě,“ přidal se k ní Vaught. „Protože Evropa, to není jen území, to je způsob myšlení,“ řekl a znovu upřel na Roberta své rybí oči.

Robert neměl přichystanou žádnou řeč. Kdysi se někde dočetl, že zásadní projev si člověk nikdy nesmí sepsat dopředu slovo od slova. Že je třeba nechat myšlenky klíčit v podvědomí, dusit je jako v tlakovém hrnci a teprve v pravou chvíli je uvolnit jako gejzír, nezastavitelný nápor lidského ducha. Takže se teď nadechl a otevřel stavidla svých úvah.

„Když byl náš kontinent paralyzován terorismem,“ začal pozvolna, „když na naše hodnoty zaútočili populisté, tvrdilo mnoho lidí, že Evropa zemře, že se rozpadne na malé státy a bloky. A že začne válka,“ podíval se šéfovi Komise zpřímá do očí a pokračoval: „Ale Evropa

přežila, ba co víc, vyšla z boje posílená. A to proto, že nikdo jiný, žádné jiné státoprávní uspořádání nemohlo nabídnout svým občanům tolik, co my. A lidé to pochopili. Pochopili, že trvale udržitelného míru, bezpečnosti, svobody a prosperity můžeme dosáhnout jen tehdy, budeme-li jednotní. A naším úkolem teď je, abychom je neklamali a abychom nadále bránili naše společné hodnoty, už jako památku za ty, kteří při jejich obhajobě přišli o život.“

„Ano, podařily se velké věci,“ zabručel Vaught.

„Jsou však i tací,“ vmísila se do hovoru opět Buissottová, „kteří jsou v soukromém rozhovoru schopni tvrdit, že míra svobody zachována nebyla.“

„Máte na mysli ten takzvaně kontroverzní Zákon proti zvyšování napětí ve společnosti?“ zeptal se Robert. Buissottová přisvědčila.

„Asi se shodneme na tom, že by nevznikl, kdybychom nečelili bezprecedentní vnitroujinní krizi,“ podíval se na komisařku a ta jemně kývla hlavou. „A já říkám, pokud to všechno bylo jen proto, aby mohl vzniknout široký společenský konsenzus napříč Evropou, aby se Evropa konečně dobrala k tomu, že potřebuje ke svému přežití toleranci, toleranci ne jako planý, bezobsažný pojem, ale jako zásadní a naprosto ultimativní postoj, pak to stálo za to. Možná, že se po včerejších událostech mohou věci jevit jinak, ale já nepřestanu tvrdit, že tento zákon teprve ponese své ovoce. A bude to ovoce dlouhodobého míru a stability, které nakonec zachutná celému světu.“

Riesel si neklidně poposedl. Snad to jeho chráněnc v dobré víře trochu přehnal. Podíval se na ostatní, aby řeč odlehčil neformální vsuvkou. „Před chvílí jsem slyšel jednoho komentátora, ano komentátora jedné zcela legitimní televizní stanice, jak tvrdí, že včerejší atentát může být reakcí radikálních křesťanů na zákaz křesťanství. A já si říkám, to není zákaz křesťanství, ty idiote, to je judikát Evropského soudního dvora týkající se takzvaných posvátných textů. A v tom je podstatný rozdíl. Přece nemůže soudce rozhodovat proti

smyslu zákona jen proto, že byl nějaký text údajně nadiktovaný zřejmě vyřinutému individuu jakýmsi orientálním médiem před mnoha tisíci lety? Evropané právem žádali, aby byly paragrafy proti šíření nenávisti aplikovány i na nejlivnější texty našeho civilizačního okruhu, jako jsou Korán a Bible. A na nás, pouhých strážců a ochránců zákona pak je, abychom vymáhali jeho dodržování bez rozdílu rasy, pohlaví a věku. Není to tak, Roberte?“

„Je to tak, a přece je to ještě trochu jinak,“ odpověděl překvapivě Robert, kterého teprve teď napadlo, jak obrátit svůj handicap ve vlastní trumf.

„Jistě pro vás není tajemstvím, že můj tchán byl odsouzen v souvislosti s náboženským fundamentalismem,“ podíval se na ostatní. „Takže to, o čem teď budu mluvit, vím z vlastní zkušenosti: iracionální východiska nezbytně plodí iracionální činy. Vůči křesťanskému fundamentalismu, který dlouhodobě uzurpoval naše ženy i muže, jsme dlouho přivírali oči – báli jsme se dopadů na naši popularitu, ano, přiznejme si to, byli jsme zbabělí. Nakonec jsme se ale přece jen k celé záležitosti postavili čelem, a přesně takový je rozdíl mezi politikou a populismem,“ zahřímal Robert a znovu se rozhlédl. Na zmínku o tchánovi nikdo nereagoval, a tak pokračoval dál: „Kdybychom zakázali jen šíření Koránu, jistě by se to obrátilo proti nám. Ne, jedním z pilířů naší civilizace je rovnost před zákonem a my jsme dali jednoznačně najevo, že nejsme lhostejní k hodnotám, které stojí u zrodu evropského projektu,“ dokončil svou řeč Robert. Opřel se do koženého křesla a napil se chladné vody.

Chvilí bylo ticho, Hans se podíval po ostatních, a když šéf Komise neochotně kývl hlavou, ujal se slova. „Já ti děkuji, Roberte, protože se potvrdilo to, co kolegům říkám už řadu měsíců. Že doba, jako je ta naše, potřebuje lidi, jako jsi ty.“

Robert si narovnal kravatu a malinko potáhl nosem – ano, Riesel to vyjádřil docela přesně.

Kapitola 6

Ve chvíli, kdy Robertův proslov spěl ke svému vyvrcholení, vystoupila jeho žena z tramvaje na Cambre-Étoile a zamířila k Avenue Franklin Roosevelt. Tam sídlila fakulta evropských hodnot, katedra literatury, kde měla Tereza to odpoledne obhájit svou disertační práci: literární teorii postihující intelektuální problémy středoevropského písemnictví první poloviny dvacátého století založenou na tezích Gilla Deleuze a Felixe Guattariho o hladkém a rýhovaném civilizačním prostoru. Myšlenkami však byla jinde.

Už od rána se přes Robertův výslovný zákaz neúspěšně pokoušela dovolat otcí. Jistě, Terezin otec nepatřil k lidem, kteří přejímají některé základní zvyklosti jen proto, že je zbytek lidstva považuje za praktické a užitečné. Nepatřil k těm, kteří zvedají telefon jen proto, že zvoní. I přesto měla Tereza zvláštní, nepříjemné tušení. Pomalu dospívala k jistotě, že se něco muselo stát.

Budova fakulty evropských hodnot, která se stala dějištěm Tereziny slibně se vyvíjející akademické kariéry, patřila sice k valonské části univerzity, byla však dokonalou ukázkou klasické vlámské architektury. Důmyslnou stavbu z červených cihel a vápencového kamene střežila bronzová socha zakladatele univerzity Pierra-Theodora Verhaegena, autora citátu, že neexistuje svoboda bez svobody kritického myšlení. Mrholilo, když Tereza přicházela, a jí se nabídl neobvykle utěšený pohled na vlhkem zčernalé sloupy staré balustrády a malé okenní tabulky odrážející ocelové nebe.

Docent slavistiky a Terezin konzultant Roland Bedcke obýval nevelký tmavý kabinet v zadním traktu budovy, do kterého se vstupovalo přes sekretariát univerzitních odborů. Každý, kdo k Bedckemu vcházel, musel nejprve pozdravit sekretářku, paní Thomasovou, díky čemuž mohl Bedcke vždy předjímat, kdo se chystá vstoupit do jeho nory.

Jakmile teď Tereza popřála paní Thomasové dobrý den, doslova ji vtáhl dovnitř, zavřel za ní dveře a usadil do židle naproti svému stolu. Terezu překvapilo, že není slavnostně oblečen, jak se na takovou událost sluší, zdálo se však, že ji netrpělivě očekává.

„Máme problém, Houstone,“ oznámil tlumeným hlasem, když ztěžka dosedl. Byl to člověk malý, zavalitý postavy a trochu se zadýchával, takže nikdy nebylo tak docela jasné, jestli mluví přerývaně z nutnosti, nebo z potřeby dodat své řeči důraz. „Včera jsem večeřel s profesorem Lipoldem,“ vyslovil jméno Terezina oponenta a znovu ztěžka vydechl: „Zdá se, že se tě chystá zašlapat do země.“

„Zašlapat do země?“ podivila se Tereza. „A proč?“

Bedcke vstal, aby se přesvědčil, že jsou dveře k paní Thomasové zavřené, a pokračoval. „Nevím, říkal kdesi cosi. Deleuze s Guattarim že patří do starého železa, a vůbec celá práce podle něj stojí na chatrných základech. A ten Exodus,“ odkašlal si. „Terezo, co si budeme povídat, věděli jsme, že tvá teorie má jisté limity,“ pohlédl na ni ustaraně.

Tereza se zarazila, až doposud mluvil Bedcke o jejich vědeckých výsledcích jen v superlativech.

„Profesor našťěstí souhlasil s tím, že ti své námítky sdělí pouze neformálně. Uděláš pár úprav, abys mu vyšla vstříc – to už říkám já, ne on – a za měsíc, za dva můžeš v klidu obhájit. I děkan předběžně souhlasil, že ti udělí výjimku. Dluží mi za jednu maličkost,“ vysvětlil.

Tereze chvíli trvalo, než plně pochopila význam Bedckeho slov. Tak jako všichni mladí akademici považovala své vědecké poznatky za

nezpochybnitelné. Měla za to, že se jí naprosto originálním způsobem podařilo propojit některé fenomény a vytvořit souvislosti, které generace literárních vědců ponechávaly bez povšimnutí. Domnívala se, že její teze zásadně přetváří zaběhnutá paradigmatata kritického diskurzu.

„Tak co?“ naléhal na ni Bedcke, kterému byla celá záležitost více než nepříjemná.

„Přiznám se, že tomu teď úplně nerozumím,“ odvětila Tereza, „ale jsem tu, abych svou práci obájila, tak se o to pokusím.“

„Proboha,“ zaúpěl Bedcke. Copak si Tereza neuvědomovala, že nenese odpovědnost jen sama za sebe? Ta situace mu nedávala na vybranou. Bodový systém, který na univerzitě nedávno zavedli, sankcionoval konzultanty za neúspěchy jejich svěřenců. Bedcke sám navíc poměrně málo publikoval a další bodová ztráta mohla mít nežádoucí dopad na jeho kariéru. Postavit se proti námitkám profesora Lipolda a pokusit se o to, aby Tereza obhájila jemu navzdory, by však mohlo předznamenat nepříjemnosti mnohem zásadnější typu.

„Neblázni, prosím tě,“ zapřísahal Terezu. „V sázce je tvé budoucí působení na univerzitě, profesor Lipold má, jak jistě víš, politické postavení,“ upozornil ji.

Bedcke se nepletl, Tereza věděla o profesorových zásluhách. Na Sorbonně, kde studovala, patřil ke skupině angažovaných akademiků, kteří v dobách výjimečného stavu ostře odsoudili francouzského prezidenta. Brzy poté, co odezněla krátká epizoda zvaná šestá republika, se Lipold stal ústřední osobností frankofonního akademického světa.

„Nemám si co rozmýšlet, Rolande,“ oznámila ale teď stroze. „Kde bude obhajoba? V malém auditoriu, jak bylo plánováno?“

Ano, obhajoba se, jak bylo plánováno, konala v malém auditoriu v západním křídle budovy. Přítomen byl děkan fakulty – postarší Němec, který přišel do Bruselu teprve nedávno, seděla tu také paní Weidenfeldová ze studijního oddělení, která dohlížela na to, aby

procedura splňovala veškeré formální předpoklady. A byl tu i profesor Lipold, šedovlasý Francouz s šátkem kolem krku místo kravaty. A ovšem docent Bedcke, v jeho očích se teď zračilo nepřátelství.

Bedcke shrnul výsledky Terezina úsilí odměřenými, byť poměrně přívětivými slovy. Jednalo se podle něj o pečlivě odvedenou vědeckou práci, která, ač jí chyběla větší badatelská odvaha, splňovala předpoklady disertační práce.

Poté se ujal slova Lipold. „Nevadil by mi sám o sobě fakt, že jste vytáhla ze starého železa Deleuze a Guattariho,“ zahájil, přičemž dával svou ledabylou výslovností najevo, že vedení této disputace vyžaduje jen malou míru intelektuální námahy. „Potíž je spíše v tom, že nedokážete doložit platnost jejich teorií v širším kontextu, jak jste si předsevzala. Omlouvám se za tak elementární otázku, ale můžete sama vlastními slovy shrnout tady před komisí rozdíl mezi rýhovaným a hladkým prostorem?“ vybědl kandidátku.

Tereza odřikala základní teze Deleuzovy teorie. Popsala rýhovaný prostor coby území kontroly a moci, vůči kterému stojí v opozici hladký prostor svobody. Ten obsazuje nomád, nebo v případě středoevropského kánonu tulák. Z prostoru rýhovaného se člověk vydává na cestu do pouště a svobody hladkého prostoru, aby v sobě objevil skutečného člověka.

„Ale jde opravdu o skutečnou podstatu lidství,“ přerušil ji Lipold „nebo se jedná spíše o jeho zromantizovanou představu? Píšete, že i takzvaný hladký prostor se řídí svými vlastními pravidly, ale neuvádíte, jaká to jsou, takže se nabízí hypotéza, že jde jen o jistou alternativu rýhovaného prostoru,“ namítl Lipold.

„Pravidla rýhovaného i hladkého prostoru mohou být pokaždé jiná,“ bránila se Tereza.

„Pokaždé jiná, ach tak,“ ušklíbl se profesor.

Promluvil Bedcke: „Kolega Lipold má pravdu, Terezo, místy je to jemně řečeno nedotažené,“ povzdechl si. „Potíž je v tom, že

nezasazujete své teze do patřičného historicko-literárního kontextu, tedy že se jednalo o epochu silně poznamenanou psychoanalytickým romantismem. Tady se nabízí hypotéza, že onen hladký prostor je prostorem duševního vyšinutí. S touto tezí jste se ve své práci ani nepokusila vyrovnat.“

Tereza změřila Bedckeho pohrdlivým pohledem. Bylo od něj ubohé, že nevynechal ani tuto příležitost, aby zmínil svou teorii o psychoanalytickém romantismu, se kterou před časem slavil jakýsi pomíjivý pseudoúspěch na akademické půdě. „Myslím, že jsem věnovala dostatek místa obhajobě svých tezí,“ odpověděla.

„Máte na mysli to, jak jste na chudáka Deleuze, který už se nemůže bránit, naroubovala biblickou knihu Exodus?“ vložil se do hovoru opět Lipold. Původně se v této záležitosti nechtěl příliš angažovat, ale domýšlivost mladé kandidátky ho vyvedla z míry. „Kolego, má vůbec magistra Sunderbergová v pořádku Bé šestku?“ obrátil se na Bedckeho. Docent spěšně přikývl.

Zmínka o formuláři B6 Terezu rozrušila. Také jí se zmocnila bojechtivost. „Biblický Exodus můžeme jen stěží obejít,“ oponovala slavnému profesorovi. „Ono vyjítí z rýhovaného prostoru vazalství do hladkého, pouštního prostoru svobody má svůj pravzor právě v biblickém příběhu vyjítí. Ten spěch, který se po nás žádá, rituál, který se uskuteční na rozloučenou se starým světem, to všechno jsou nadčasové fenomény úzce související s evropskou literární tradicí vůbec.“

„Spěch?“ zasmál se Lipold. „Jakýpak spěch, když měli Izraelci ještě před odchodem z Egypta dost času na to, aby obrali své sousedy? Proč před čtenářem tajíte tuto pikanterii? Já vám povím proč – protože nepřístupujete ke své primární literatuře poctivě. Proto.“

„Ta epizoda nemá zásadní význam. Jen propůjčuje celému příběhu dojem autenticity,“ zaimprovizovala Tereza. Sama si nad tou pasáží nejednou lámala hlavu, žádnou uspokojivou odpověď však nenašla.

Lipold se pobaveně odvrátil, bylo pod jeho úroveň, aby Terezu demaskoval. Už jen čekal, až bude moci dovršit svůj triumf: „Má námitka spočívá v něčem jiném,“ řekl. „Copak jsme na základní škole, abych vám musel říkat, že mýtus cesty byl jedním z ústředních starověkých mýtů? Co Epos o Gilgamešovi, co Odyssea? Co attická Legenda o zlatém oslu – jiný z řady příběhů, které máme k dispozici?“ chrлил další a další příklady, jako by spíše on než Tereza byl odborníkem na cestování v hladkém prostoru.

Tereza se však ještě nevzdávala: „Ve všech těch příkladech, které jste uvedl, se hrdina vrací, odkud přišel, cílem cesty bylo vrátit se na její začátek,“ namítala. „Tulák ani nomád se nevrací, s nadějí a důvěrou kráčí vstříc neznámému.“

Děkan se na Terezu podíval shovívavě, se směsí lítosti a odporu, s jakou se díváme na odsouzeného. „Nezlobte se, kolegyně,“ promluvil. „Profesor Lipold má pravdu. Tady jsme na vědecké půdě, ne v nedělní škole. Pane kolego,“ otočil se na Lipolda, „obstály kandidátní teze před vašimi námitkami?“

Lipold se mermomocí snažil potlačit triumfalismus, který se mu nevybíravě dral do tváře. „Obávám se, že ne,“ odvětil téměř zkroušeně. „Neberte si to osobně, kolegyně, nejde jen o to, že jsou některá vaše východiska pochybná,“ obrátil se na ni a pak pronesl větu, která Tereze vehnala ruměncem do tváří: „Francouzština je jazykem filozofů, jazykem osvícenectví, triumfu rozumu nad pověrou. Z vaší práce jsem takového dojmu nenabyl.“

Obhajoba skončila, všichni odešli a Tereza sledovala, jak si Bedcke pomalu rovná desky do své plátěné tašky. „Neříkal jsem vám to?“ podíval se na ni vyčítavě.

„Co? Že je hladký prostor nejspíš prostorem duševního vyšínutí?“ zeptala se Tereza uštěpačně.

Bedcke zrudl, nesnášel konflikty, a ty se ženami mu byly obzvlášť nepříjemné. „Neberte si to osobně,“ řekl. „Jste mladá, nemáte kam

spěchat. V příštím semestru obhájíte, a kdo ví, možná nakonec budete profesoru Lipoldovi ještě vděčná.“

Tereza ponechala jeho chabé pokusy o příměří bez komentáře. „Chtěla bych zítra odjet do Prahy, abych mohla dokončit svůj primární výzkum. Vystavíte mi transregionální propustku?“

Bedcke na ni upřel pátravý pohled. „Nechcete si své teze nejdřív v klidu promyslet? Propustka platí jen dva týdny,“ upozornil ji.

Tereza si nechtěla své teze znovu promyslet a Bedcke věděl, že není ve stavu jí odporovat. Propustku na cestu do Prahy jí slíbil vystavit okamžitě, ač bylo zapotřebí souhlasu proděkana, který nebyl přítomen. „Budete ji mít na studijním,“ pronesl chladně a rozloučil se.

Tereza vytočila Robertovo číslo a z jeho hlasu, velmi vyrovnaného, jistým způsobem odtažitého, poznala, že mluví s novým šéfem Evropské bezpečnostní agentury.

„Určitě obhájíš při první možné příležitosti,“ chlácholil ji. „Tvé teze jsou bezpochyby dobře vědecky podepřené, tím jsem si jist.“

Tereza mu suše sdělila, že odjíždí. „Pokud možno už zítra,“ řekla.

Robert se odmlčel. Pocítil odpor ke svému tchánovi. K tomu nepříjemnému člověku, jemuž činilo upřímné potěšení pošlapávat hodnoty, k nimž se Evropa tak bolestivě dopracovala.

Kvůli němu teď má riskovat všechno, čeho s nemalým úsilím dosáhl? Má udělat to, co po něm Tereza tiše žádá – tedy riskovat svou pověst profesionála a operativním šetřením zjistit, proč ten nevyzpytatelný člověk nebere telefon? A co když se v choré mysli jeho tchána skutečně zrodil nějaký vyšinutý plán a on je součástí jakéhosi spiknutí?

„Probereme to doma,“ řekl. „Zkusíš zavolat sousedům nebo tak něco,“ mluvil do telefonu co možná nejneurčitěji.

Tereza už ale byla duchem na cestě.

„Není o čem mluvit,“ sdělila mu. „Zítra odjíždím.“

Kapitola 7

Mateusz přešel po nádvoří Malborku, očistil si boty od sněhu a svižně vystoupal po kamenném schodišti do věže pevnosti. Zaklepal, o krok poodstoupil a čekal, až bude moci vstoupit.

Generál Kostolowski stál u okna a pozoroval rovinu, kterou tu po sobě zanechal ledovec, když ustupoval k Baltskému moři. On sám byl od Poznaně, z krajiny příjemně zvlněné, jejíž kopce zdobily bohaté reliéfy starých stromů a kterou protékaly živé řeky. Černá Nogat se naproti tomu rozlévala pod křížáckým hradem zešíroka jako olej, který nespěje k moři, jen se přelévá z jednoho břehu na druhý.

O co lépe by se Kostolowskému spalo, kdyby se Svobodné Polsko rozkládalo v na území jižního Velkopolska. Ale co naplat, osud tomu tak chtěl, aby tady, na Malborku, odkud kdysi němečtí rytíři dobývali pohanskou Evropu, byla po osmi stech letech poslední bašta evropského křesťanství, sídlo kardinála Sevana nesoucího břemeno papežského stolce. Kostolowskému nakonec ta bezútěšná krajina obklopující Malbork zvláštním způsobem přirostla k srdci. Připomínala mu svět, proti kterému bojoval a se kterým se nehodlal smířit.

„Kdy už ta zima konečně skončí, řekněte mi, poručíku,“ obrátil se teď na svého hosta. Byl jím hezký mladý muž překvapivě chlapec-kého vzezření. „Rád vás poznávám, Mateuszi,“ řekl, „slyšel jsem o vás hodně dobrého. Doufám, že vám nevadí, že vás oslovuji takto neformálně,“ pohlédl na něj.